

**POLITICA DE MEDIU – COMPONENTĂ A MODELULUI
EUROPEAN AL DEZVOLTĂRII DURABILE**

**ENVIRONMENTAL POLICY – EUROPEAN MODEL
COMPONENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Natalia CĂRBUNE

USPEE „Constantin Stere”

Sustainable development refers to a human development, which aims to satisfy resource for human needs while preserving the environment, to meet the needs not only today but also for future generations. Sustainable development links concern for the ability to use natural resources with the social challenges facing humanity. The concept of sustainable development is often broken down into three parts:

- *Environmental sustainability*
- *Economic sustainability*
- *Social sustainability*

Keywords: industry, pollution, organization, developmen, environmental sustainability, economic sustainability, social sustainability, natural resources.

Dezvoltarea durabilă se referă la un mod de dezvoltare umană, în care se are ca scop utilizarea resurselor pentru satisfacerea nevoilor umane păstrând în același timp mediul înconjurător, pentru a îndeplini nevoile nu doar în prezent, dar și pentru generațiile următoare. Dezvoltarea durabilă leagă preocuparea pentru capacitatea de a utiliza resursele naturale cu provocările sociale cu care se confruntă umanitatea. Conceptul de dezvoltare durabilă deseori este defalcat în trei părți componente:

- *Durabilitatea mediului*
- *Sustenabilitatea economică*
- *Sustenabilitatea socială*

Cuvinte-cheie: industrie, poluare, organizație, dezvoltare, durabilitatea mediului, sustenabilitatea economică, sustenabilitatea socială, resurse naturale.

Actualitatea și importanța temei. Durabilitatea mediului reprezintă procesele de interacțiune cu mediul, cu ideea de a-l păstra curat într-un mod cât mai natural. Astfel, durabilitatea mediului cere ca activitatea societății de satisfacere a nevoilor umane să păstreze sistemele de susținere a vieții pe pământ. Aceasta implică folosirea energiei din surse regenerabile, precum și aprovizionarea durabilă cu materiale. Durabilitatea presupune că activitatea umană utilizează nu numai resurse naturale.

Sustenabilitatea economică presupune axarea pe economie și mediu ca un sistem interconectat cu o metodologie de evaluare unificată. Aceasta exclude discriminarea generațiilor viitoare și posibilitatea alternativelor regenerabile.

Sustenabilitatea socială cuprinde drepturile omului în comun cu durabilitatea ecologică. Ideea este că generațiile următoare ar trebui să aibă același acces la resursele sociale.

Obiectul de studiu. Strategia europeană de dezvoltare durabilă își are fundamentarea juridică în articolul 2 al Tratatului de la Maastricht (1992), conform căruia țările membre își propun ca obiective comune „promovarea unei dezvoltări armonioase și echilibrate a activităților economice în ansamblul Comunității, o creștere durabilă și noninflaționistă respectând mediul, un grad ridicat de convergență a performanțelor economice, un nivel ridicat de ocupare și de protecție socială, creșterea nivelului și a calității vieții, coeziunea economico-socială și solidaritatea între statele membre”.

Conceptul de dezvoltare durabilă a fost dezvoltat prin contribuția Comisiei Mondiale asupra Mediului și Dezvoltării (Comisia Brundtland) din 1987.

Domeniul de cercetare. Protecția mediului este o componentă a Strategiei europene de dezvoltare durabilă, o politică bine stabilită în Uniunea Europeană. Aceasta cuprinde ansamblul orientărilor, principiilor și reglementărilor statului cu caracter administrativ-juridic, fiscal și financiar, menite să asigure dezvoltarea economico-socială în strânsă dependență de cerințele dezvoltării ecologice, ale echilibrului ecologic. Ideea de bază a politicii de mediu este aceea de a asigura reconcilierea omului cu natura prin restituirea către aceasta a bogăției împrumutate de la ea. UE are unele dintre cele mai înalte standarde de mediu, dezvoltate în ultimele decenii. Prioritățile sale principale de astăzi sunt: protejarea speciilor pe cale de dispariție și a habitatelor și utilizarea resurselor naturale mai eficient. Odată cu formularea Directivei pentru clasificarea armonizată și etichetarea produselor chimice periculoase din 1967, obiectivele de protecție de mediu și principiile acesteia și-au pus originea în Tratatul de instituire a Uniunii Europene. Astăzi, marea majoritate a politicilor și legilor naționale de mediu își au originile în legislația UE, însă, în mare măsură, protecția mediului este desfășurată la nivel național. Legile pentru protecția mediului și standardele minime se stabilesc la nivelul UE, apoi se lasă la latitudinea statelor membre pentru a stabili modul de realizare. Având în vedere impactul major pe care îl generează asupra mediului înconjurător, întreprinderile trebuie să se conformeze normelor UE de protecție a mediului în multe domenii, precum calitatea aerului și gestionarea substanțelor chimice sau a deșeurilor.

UE aplică unele dintre cele mai avansate standarde de protecție a mediului din lume, elaborate de-a lungul anilor. Principalele priorități ale momentului actual sunt protejarea speciilor pe cale de dispariție și a habitatelor și utilizarea cât mai eficientă a resurselor naturale. Atingând aceste obiective, putem contribui la creșterea economică, prin încurajarea inovării și a spiritului antreprenorial.

Politica de mediu este una dintre cele mai importante și ample politici în legislația UE, UE fiind autoritatea în acest domeniu. Activitatea de protecție a mediului înconjurător, mediu ce include și societatea umană, se bazează pe un număr mare de legi, hotărâri de guvern, ordonanțe de urgență, ordine ale ministerului de resort sau ordine ale altor ministere a căror activitate interferează cu mediul înconjurător, reglementări care au ca punct de plecare principiile politicii de mediu a Comunității Europene, prevederile Directivelor Comunității Europene și ale Convențiilor Internaționale.

Politica de mediu este un domeniu relativ recent, aceasta nefiind menționată în Tratatul de la Roma (1958). Doar în 1972 a fost lansată printr-o serie de planuri de acțiuni europene pentru mediu (PAM). Legislația europeană de mediu își are originea într-o conferință a șefilor de stat sau de guvern din octombrie 1972, care a decis că o politică de mediu comunitară este esențială. Din 1972, Comunitatea a adoptat aproximativ 250 de legi, vizând mai ales pe limitarea poluării prin introducerea de standarde minime, în special pentru administrarea deșeurilor, poluarea apei și poluarea aerului.

Actul Unic European (1987) a adăugat un titlu care se referă în special la acest subiect și a marcat începutul unui rol mai proeminent pentru elaborarea politicilor pentru protecția mediului în UE și constatarea faptului că Politica de Mediu ar trebui să fie luată în considerare în noua legislație UE. Acesta este în general recunoscut ca un moment crucial pentru mediu. Politica de mediu a fost substanțial extinsă prin Tratatul de la Maastricht (1992) și prin Tratatul de la Amsterdam (1997), ceea ce a făcut dezvoltarea durabilă unul din obiectivele centrale ale UE.

Din momentul în care Tratatul de la Roma a fost revizuit prin Tratatul de la Maastricht și Amsterdam, temeiul juridic pentru politica de mediu comunitară a fost reprezentat de art. 174-176, ex-art. 130r-130t din Tratatul CE. În temeiul art. 174, ext-art. 130r alin. (2) din Tratatul CE, politica de mediu comunitară se bazează pe principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și „poluatorul plătește”. În completarea acestuia, art. 175 identifică procedurile legislative

corespunzătoare atingerii acestui scop și stabilește modul de luare a deciziilor în domeniul politicii de mediu, iar art. 176 permite statelor membre (SM) adoptarea unor standarde mai stricte. La acestea se mai adaugă și art. 6 și 95. Art. 95 (o completare a art.176) are în vedere armonizarea legislației referitoare la sănătate, protecția mediului și protecția consumatorului în statele membre (o clauză de derogare permite acestora să adauge prevederi legislative naționale în scopul unei mai bune protecții a mediului). Art. 6 promovează dezvoltarea durabilă ca politică orizontală a Uniunii Europene și subliniază astfel nevoia de a integra cerințele de protecție a mediului în definirea și implementarea politicilor europene sectoriale.

Comunicarea Comisiei COM (2000) stabilește orientări clare și eficiente pentru punerea în aplicare a principiului precauției, care nu a fost definit în Tratatul CE sau în alte instrumente comunitare.

Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător, în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, stabilește un cadru de responsabilitate pentru mediu bazat pe principiul „poluatorul plătește”. Directiva se aplică pentru daunele aduse mediului sau pentru o amenințare iminentă, precum daunele cauzate de poluarea cu un caracter difuz, în cazul în care este posibil să fie stabilită o legătură causală între pagubă și activitățile operatorilor individuali.

Punerea în aplicare a politicii de mediu UE este un proces extrem de complex ce implică statele membre, Comisia Europeană și Actorii Sociali Interni, cum ar fi grupurile de mediu, ale mass-media, precum și alte grupuri de interese ca grupurile de afaceri și industrii. Prin diversele atribuții pe care le au, aceste instituții contribuie la caracterul sinergic al politicii de mediu și asigură realizarea obiectivelor (atât la nivel legislativ, cât și la nivel de implementare).

Dirrecția generală pentru Mediu (DG Mediu) este o direcție generală a Comisiei Europene, responsabilă de politica de mediu în zona Uniunii Europene. Rolul principal al DG Mediu este inițierea și definirea noii legislații de mediu și asigurarea ca măsurile, care au fost convenite, să fie puse efectiv în practică în statele membre ale Uniunii Europene.

Consiliul de Mediu este compus din miniștrii mediului care decid cu majoritate calificată în codecizie cu Parlamentul European. Acest sector al Comunității Europene are sarcina de a promova dezvoltarea armonioasă, echilibrată și durabilă a activităților economice care respectă obiectivele în acest domeniu și, în special, de a asigura un nivel ridicat de calitate a mediului.

Parlamentul European – Comitetul de mediu, sănătate publică și siguranța alimentelor. Implicarea Parlamentului European în politica de mediu a Uniunii se manifestă prin cooperarea acestuia cu celelalte instituții și implicarea în procesul de codecizie. În anul 1973, Parlamentul a înființat un Comitet de mediu. Propunerea de act normativ este înaintată comitetului de mediu care elaborează un raport conținând o schiță de opinie. Schița de opinie este dezbătută în plenul Parlamentului. Versiunea finală se comunică Consiliului și Comisiei.

Comitetul economic și social are un rol consultativ în procesul de decizie și ilustrează generalitatea politicii de mediu. Acest Comitet a fost creat prin Tratatul de constituire a Comunității Economice Europene din 1957 în scopul de a reprezenta interesele diverselor grupuri economice și sociale. Este format din 222 de membri, împărțiți în trei grupe: *patroni, lucrători și reprezentanți* ai unor domenii de activitate (fermieri, meseriași, profesioni liberali, reprezentanți ai consumatorilor, comunitatea științifică și academică, cooperative, familii, mișcări ecologiste etc.). Membrii sunt numiți pentru o perioadă de patru ani, pe baza unei decizii adoptate în unanimitate de către Consiliu. UE oferă o ierarhie de obiective având ca bază obiectivul de a asigura un nivel ridicat de protecție și îmbunătățire a calității mediului. Modul de specificare a acestor obiective generale se realizează prin standardele de calitate a mediului și limitele de emisie. Ambele au un alt fundament teoretic și istoric, și ambele au puncte tari și puncte slabe. Limita de emisie poate stopa progresul tehnologic

pentru a reduce la minimum emisiile. Obiectivele majore ale politicii de mediu a UE sunt stabilite în art.191-193 ale Tratatului CE. Acestea oferă o competență juridică UE de a acționa în toate domeniile politicii de mediu, însă această sferă de aplicare se limitează în cazul în care acțiunile UE sunt mai puțin eficiente decât cele regionale.

Dezvoltarea durabilă a devenit un obiectiv explicit prin Tratatul de la Amsterdam din 1997 (ex-art. 2 din TCE). În art.11, tratatul menționează explicit obligația de a integra protecția mediului în toate politicile sectoriale ale UE (ex-art. 6 din TCE). Printr-o declarație fără caracter obligatoriu anexată la Tratatul de la Amsterdam, Comisiei i-a revenit pentru prima dată obligația de a întreprinde evaluări de impact, atunci când prezintă propuneri cu implicații semnificative asupra mediului.

Obiectivele care stau la baza politicii de mediu a Uniunii Europene sunt stipulate de art. 174 al Tratatului CE și reprezintă:

- conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului;
- protecția sănătății umane;
- utilizarea rațională a resurselor naturale;
- promovarea de măsuri la nivel internațional în vederea rezolvării problemelor de mediu la nivel regional.

Politica de mediu se bazează pe acțiuni preventive și pe principiul că deteriorarea mediului înconjurător ar trebui rectificată de la sursă și pe principiul că poluatorul trebuie să plătească (art. 191 TFEU, ex-art. 174 TEC). Conform Comisiei, principiul precauției poate fi invocat la efectele potențial periculoase ale unui fenomen, produs sau proces. În ceea ce privește măsurile care rezultă din utilizarea principiului precauției, ele pot lua forma unei decizii de a acționa sau a nu acționa.

Principiile europene pentru mediu reprezintă o inițiativă lansată ca răspuns la drive-ul ce a condus la creșterea armonizării principiilor de protecție a mediului, pentru practici și standarde asociate cu finanțarea de proiecte. Inițiativa se bazează pe angajamentul a cinci țări europene, reprezentate de instituții financiare pentru a asigura protecția mediului și a promova dezvoltarea durabilă la nivel global și în toate sectoarele de activități. Principiile europene pentru mediu sunt definite ca principii directe de mediu în Tratatul CE și ca practici și standarde europene, încorporate în legislația secundară de mediu. Acestea sunt considerate fie baza unei abordări armonizate în rândul părților semnatare, fie un magnet pentru alte țări pentru a le determina să adopte aceeași strategie, fie una dintre cele mai puternice afirmații publice a prerogativelor UE în domeniul de management al mediului. Principiile care stau la baza politicii de mediu și în funcție de care se iau și se implementează măsuri pentru protecția mediului sunt următoarele șapte:

- **Principiul „Poluatorul plătește”:** are în vedere suportarea, de către poluator, a cheltuielilor legate de măsurile de combatere a poluării stabilite de autoritățile publice. Altfel spus, costul acestor măsuri va fi reflectat de costul de producție al bunurilor și serviciilor ce cauzează poluarea.

- **Principiul acțiunii preventive:** se bazează pe regula generală că „e mai bine să previi decât să combați”.

- **Principiul precauției:** prevede luarea de măsuri de precauție, atunci când o activitate amenință să afecteze mediul sau sănătatea umană, chiar dacă o relație cauză-efect nu este pe deplin dovedită științific.

- **Principiul protecției ridicate a mediului:** prevede ca politica de mediu a UE să urmărească atingerea unui nivel înalt de protecție.

- **Principiul integrării:** prevede că cerințele de protecție a mediului să fie prezente în definirea și implementarea altor politici comunitare.

- **Principiul proximității:** are drept scop încurajarea comunităților locale în asumarea responsabilității pentru deșeurile și poluarea produsă.

Evoluția politicii de mediu și schimbările înregistrate de aceasta de-a lungul timpului sunt reflectate nu numai de obiectivele și prioritățile sale, ci și de numărul – în continuă creștere – al instrumentelor sale de implementare. Astfel, se poate vorbi de dezvoltarea a trei tipuri de instrumente: *legislative, tehnice și instrumente economico-financiare*.

A. Instrumentele legislative creează cadrul legal al politicii comunitare de protecție a mediului, sunt reprezentate de legislația existentă în acest domeniu, adică de cele peste 200 de acte normative (directive, regulamente și decizii) adoptate începând cu anul 1970 (acestea constituie așa-numitul *Acquis comunitar*).

B. Instrumentele tehnice asigură respectarea standardelor de calitate privind mediul ambiant și utilizarea celor mai bune tehnologii disponibile. În categoria instrumentelor tehnice pot fi incluse:

- standarde și limite de emisii;
- cele mai bune tehnologii disponibile (BAT);
- denominarea „eco” (ecoetichetarea);
- criteriile aplicabile inspecțiilor de mediu în SM;
- standardele și limitele de emisii sunt incluse în legislația specifică și au menirea de a limita nivelul poluării mediului și de a identifica marii poluatori.

Cele mai bune tehnologii disponibile (BAT14); legislația de prevenire și control al poluării industriale impune utilizarea celor mai bune tehnologii disponibile la un moment dat.

Denominarea „eco” este un instrument ce are drept scop promovarea produselor cu un impact de mediu redus, comparativ cu alte produse din același grup. În plus, denominarea „eco” oferă consumatorilor informații clare și întemeiate științific asupra naturii produselor, orientându-le astfel opțiunile. Produsele care au îndeplinit criteriile de acordare a acestei denominări pot fi recunoscute prin simbolul „margaretei”.

Criteriile aplicabile inspecțiilor de mediu în SM au fost create pentru a asigura conformitatea cu legislația de mediu a UE și aplicarea uniformă a sa. Acest lucru este posibil prin stabilirea unor criterii minime referitoare la organizarea, desfășurarea, urmărirea și popularizarea rezultatelor inspecțiilor de mediu în toate SM.

C. Instrumente financiare ale politicii de mediu. Principalele instrumente sunt reprezentate de programul LIFE16 și de Fondul de Coeziune.

1. Programul LIFE a fost lansat în 1992 în scopul de a cofinanța proiectele de protecție a mediului în țările UE, precum și în țările în curs de aderare.

LIFE este structurat în trei componente tematice: LIFE – Natură, LIFE – Mediu și LIFE – Țări terțe, toate trei urmărind îmbunătățirea situației mediului înconjurător, dar fiecare dintre ele având buget și priorități specifice.

2. Fondul de Coeziune. Înființarea Fondului de Coeziune a fost hotărâtă prin Tratatul de la Maastricht, acesta devenind operațional în anul 1994. Acest fond are următoarele caracteristici:

– Sfera limitată de acțiune, din acest fond urmând a se acorda sprijin financiar numai statelor membre care au un PIB/locuitor mai mic de 90% din media comunitară. Aceasta înseamnă că ajutorul este direcționat către statele mai puțin prospere luate în întregime (este vorba doar de Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda).

– Sprijinul financiar este limitat la cofinanțarea proiectelor din domeniile protejării mediului și dezvoltării rețelelor de transport transeuropene.

– Suportul financiar este acordat acelor state care au elaborat programe, prin care se acceptă condițiile referitoare la limitele deficitului bugetar, deoarece se are în vedere legătura dintre acest fond și obiectivul realizării Uniunii economice și monetare.

Referințe:

1. Badescu I., *Geopolitica integrării europene*, Editura Universității din București, București, 2003.

NOOSFERA

Revistă științifică, de educație, spiritualitate și cultură ecologică, 2014, nr.12

---

2. Bidilean V., *Uniunea Europeană: instituții, politici, activitate*, Agroprint, Timișoara, 2000.
3. Calin R., Teodor Cr., *Politica de mediu*, Tritonic, București, 2007.
4. <http://www.eco-ambalaj.ro>.
5. <http://www.dae.gov.ro/admin/files/MEDIU.pdf>.